

Voorzichtige handreiking voor het leven

TROUW – PAULINE WESEMAN 03/10/12

Hein Stufkens en Annemiek Schrijver: 'Verlicht en verlost. Boeddhisme in ons dagelijks leven.' Ten Have, Utrecht, ISBN 9789025901561, 168 blz., € 16,95.

De schrijvers

Presentatrice Annemiek Schrijver van het tv-programma 'Het Vermoeden' en zenleraar Hein Stufkens belandden beiden op het boeddhistische pad. Schrijver vanuit een vrijgemaakt-gereformeerde traditie, Stufkens vanuit een rooms-katholieke (franciscaanse) traditie. Filosoof Stufkens richtte ook spiritueel centrum La Cordelle in Cadzand op.

Die wederzijdse klik tussen Schrijver en Stufkens leidt nu tot een tweede briefwisseling, nadat de eerste in 2010 werd gebundeld tot 'Ik geloof het wel - over de houdbaarheid van het christendom'.

Hun visie

Schrijver en Stufkens behoren tot de Nederlanders die in het boeddhisme handvatten vinden om het christelijke geloof van hun jeugd vorm te geven. Op les bij de Tibetaanse leraar Sogyal Rinpoche (de 'lachende lama') leerde Schrijver oefeningen om 'holle' termen zoals 'eerbied en barmhartigheid' concreet te maken. Bovendien leerde ze een bidden dat verder gaat dan het indienen van 'verlanglijstjes en offertes'. Stufkens kreeg tijdens meditatie bij zenleraar Maarten Houtman 'via Boedha nieuwe inzichten over wat Jezus misschien bedoeld had'. In zijn tuin staan de beelden van de heilige Franciscus van Assisi en Boedha

naast elkaar. In deze briefwisseling wilden de auteurs praktisch worden: 'geloven op maandag' voor 'boeddhistisch geïnteresseerden'. Zeg geen 'boeddhist', want deze groep is wars van 'ismen'. "Ik wil nergens bij horen, of beter gezegd: ik wil overál bij horen", zegt Stufkens.

Opvallendste stelling

Zoals verwacht zien de auteurs puur overeenkomsten tussen beide religies. Verschillen zijn schijnbaar, zoals in het omgaan met lijden. Stufkens vergelijkt hierbij het boeddhistische verhaal waarin de vrouw Kisagotami de dood van haar kind accepteert en het christelijke verhaal waarin Jezus het dochtertje van Jairus opwekt uit de dood. Volgens Stufkens is het een misvatting dat Boeddha de dood accepteert en Jezus de dood bestrijdt en overwint. Met de uitleg van theoloog en psychotherapeut Eugen Drewermann bepleit Stufkens dat het dochtertje slechts sliep, oftewel gevangen zat in een keurslijf van ouderlijke verwachtingen. In beide verhalen gaat het dus over het accepteren dat alles voorbij gaat en over de 'bevrijdende kracht van loslaten van het verleden'.

Belangrijkste zin

Ook voor Schrijver zijn er geen obstakels. Voor haar komt de boeddhistische verlichting samen met de christelijke verlossing via het christelijk humanisme van de joodse Etty Hillesum. In haar befaamde gebed 'Het zijn bange tijden, mijn God' uit 1942, schrijft Hillesum over vluchtelingen: "En ze zeggen: 'Mij zullen ze niet in hun klauwen krijgen. En ze vergeten, dat men in niemands klauwen is, als men in jouw (Gods) armen is.'" Hierin valt voor Schrijver de onthechting van het vergankelijke (verlichting) samen met schuilen bij God (verlossing).

Reden om dit boek niet te lezen

Hoe actueel de thematiek ook is, het boek wil maar niet raken. Het kabbelt als een gemoedelijk boottochtje langs grote thema's, zoals lijden, en beziet deze van veilige afstand. Stufkens blijft de leraar, Schrijver wordt nog het meest persoonlijk wanneer zij vertelt over haar eenzame boswandelingen en boomomhelzingen.

Makke is dat de auteurs het steeds roerend eens zijn en doormijmeren over elkaars spirituele vondsten, terwijl een correspondentie juist een geschikt podium biedt voor tegenstemmen. Zo tipt Stufkens het boeddhistische begrip van zelfloosheid aan ('er is geen zelf'). Schrijver herkent hierin het christelijke principe van loskomen van het ego, maar dat is iets anders dan zelfloosheid. De kloof tussen zelfloosheid en de waarde van het zelf in het christendom, die voor veel christenen onoverbrugbaar is, wordt zo al te makkelijk omzeild.

De onduidelijke opmaak versterkt het idee dat de lezer in een monoloog is beland. Een briefaanhef en afzender ontbreken meestal. Het verschil in lettertype tussen de auteurs is te klein waardoor signaalwoorden als 'ik als vrouw' te vaak nodig zijn om te weten wie aan het woord is.

Reden om dit boek te lezen

Deze lichtvoetige mijmering is uitermate geschikt voor wie geen behoefte heeft aan gezever over religieuze verschillen, maar zoekt naar voorzichtige handreikingen voor leven in het nu en omgaan met vergankelijkheid. De vele prachtige citaten - van Epicurus tot en met een ex-geliefde ('alleen wie dood is, is buiten levensgevaar') - inspireren tot verder lezen.